

Правна помощ

Funded through ELA Translation
Facility for Information

ombudsman
Public Defender of Rights

ombudsman for children
Defender of Children's Rights

Може да се нуждаете от правна помощ в съдилища, институции, полиция, при решаване на спор с работодател, при изготвяне на договор, ако сте в изпълнително производство или ако сте обвинени в престъпление. Просто там, където трябва да решите правен проблем и не знаете какво да направите.

В тази брошура ще ви обясним към кого и кога можете да се обърнете за съвет, както и как можете да получите помощ от адвокат безплатно или срещу намалено възнаграждение.

Кой може да ми помогне с мяя правен проблем?

Адвокати

Адвокатите дават съвети по всички правни въпроси. Например могат да ви изгответят договор, да подадат жалба срещу решение на институция от ваше име, да ви представляват в съд, да ви защитават в наказателно производство и др.

За работата на адвоката **се заплаща**.

- Ако имате пари за адвокат, можете да изберете адвокат във вашия район или от [списъка на адвокатите](#) на уеб сайта на Чешката адвокатска камара.
- Ако нямаете пари за адвокат, можете да поискате правна помощ безплатно или срещу по-ниска такса. По-долу в тази брошура ще намерите съвети към кого да се обърнете, какво да поискате и как да постъпите.

Организации, предоставящи консултации на хора в неблагоприятна ситуация (наричат се „доставчици на социално консулиране“ или накратко „консултивни центрове“)

Тук спадат гражданска консултивни центрове, семейни консултивни центрове, консултивни центрове за възрастни хора, консултивни центрове за хора с увреждания и др. Тези центрове помагат безплатно.

Консултивните центрове ще обсъдят с вас ситуацията ви и ще ви посъветват какво да правите по-нататък или къде другаде да се обърнете. Обикновено не предприемат действия вместо вас. Ако установят, че имате по-сложен правен проблем, с който те не могат да се справят, могат да ви насочат към адвокат.

Всеки консултивен център работи по различен начин, затова в тази брошура не можем да ви посъветваме как да се свържете с него и какво точно консултивния център може да направи за вас.

Консултивен център ще намерите на уеб сайта на омбудсмана www.ochrance.cz в раздел [Не знам как да постъпя в мята житейска ситуация](#) (брошури [Граждански консултивни центрове](#) или [Организации, занимаващи се с въпросите на чужденци и бежанци](#)) или в регистъра на Министерството на труда и социалните въпроси ([Регистър на доставчици на социални услуги](#)).

Внимание! Ако водите или искате да заведете съдебно дело, е възможно организация с нестопанска цел или гражданска консултивен център да ви препоръча да се обърнете

към адвокат. Ако сте обвиняем в наказателно производство, винаги се обръщайте към адвокат.

 Освен това могат да ви помогнат и други специалисти, например **нотариуси, съдебни изпълнители** или **данъчни консултанти**. Те предоставят помощ по онези правни въпроси, които са в тяхната компетентност. Тяхната помощ **обикновено се заплаща**. В трудови спорове могат да ви помогнат също **профсъюзите**. Обикновено профсъюзите помагат на своите членове **бесплатно**.

 Внимание! Съдилища, институции и полиция не могат да ви съветват по правни въпроси.

Нуждая се от правна помощ, но нямам пари за това. Какво мога да направя?

Тук можете да изберете вашата ситуация и да погледнете в брошураната директно съответния раздел:

Нуждая се само от консултация с адвокат, не водя съдебно дело четете по-нататък Правна консултация с адвокат	Имам нужда от помощ от институциите четете по-нататък Правна помощ пред институции (и Конституционния съд)	Водя съдебно дело или желая да заведа дело срещу институция четете по-нататък Правна помощ в съда	Водя съдебно дело или желая да заведа дело срещу някой друг, напр. работодател, съсед и др. четете по-нататък Правна помощ в съда	Обвиняем съм по наказателно дело четете по-нататък Правна помощ в наказателно производство
---	---	--	--	---

Правна консултация с адвокат

Ако имате нужда от правна консултация, за да разберете какво можете да направите по-нататък, но нямаете пари за адвокат, можете да поискате от Чешката адвокатска колегия да ви **назначи адвокат за кратка консултация**. Ако докажете, че нямаете пари, ще ви бъде назначен адвокат **бесплатно**.

Назначеният адвокат ще отключи за вас поне **30 минути**. Можете да получавате консултация **до четири пъти годишно**, при условие че нито една от тях не надвишава 30 минути (**общо максимум два часа годишно**). По време на такава среща адвокатът ще ви обясни какъв е правният проблем и как можете да го решите. Обикновено проблемът ви няма да бъде разрешен на място и адвокатът няма да изготви за вас никакъв документ (договор, жалба до съда). Консултацията служи, за да знаете какво да предприемете по-нататък.

Какво трябва да направя, за да получа адвокат за кратка консултация?

- Подайте заявление с [формулар](#) — ще го намерите на уеб сайта на [Чешката адвокатска камара](#).
- Платете такса от 100 чешки крони — чрез банков превод или пощенски запис.
Не необходимо да се плаща таксата, ако докажете, че
  - имате карта ZTP или ZTP/P (удостоверение за тежко здравословно увреждане),

- получавате социални помощи за материални затруднения,
- сте на възраст под 15 години,
- получавате надбавка за грижи от III (тежка зависимост) или IV степен (пълна зависимост) или се грижите за човек с такава призната надбавка за грижи, или
- сте чужденец/чужденка, настанен/а в център за задържане на чужденци или в приемателен център.

3 Трябва да докажете пред Чешката адвокатска камара, че **средният ви месечен доход за последните 6 календарни месеца** преди подаване на заявлението е **по-нисък от трикратния размер на жизнения минимум** (за вас или на всички хора, с които живеете и заедно покривате разходите за издръжка). Например от януари 2023 г. жизненият минимум за един човек е 4 860 чешки крони, за двама възрастни — 8 510 чешки крони. За семейство с деца сумата зависи от броя и възрастта на децата (за двама възрастни с две деца е приблизително 14 480 чешки крони). За изчисление можете да използвате калкулатора на уеб сайта на Министерството на труда и социалните въпроси (www.mpsv.cz: Компетентност на Министерството на труда и социалните въпроси → Доходи и жизнено равнище → Жизнен и екзистенц-минимум → Калкулатор...).

В изключителни случаи това изискване може да бъде опростено.

По-подробна информация ще намерите на уеб сайта на Чешката адвокатска камара.

4 Ако Чешката адвокатска камара ви определи адвокат бесплатно, **трябва да си уговорите среща с него**. Обикновено отивате в неговия офис, само по изключение адвокатът може да дойде при вас, например в болница или в затвора.

Правна помощ пред институции (и пред Конституционния съд)

Ако не знаете как да постъпите при контакт с институция, можете да се възползвате от помощта на някоя от **организациите, които предоставят подкрепа на хора в неблагоприятна социална ситуация** (вижте повече в началото на тази брошура).

Може обаче да се случи да решавате сложен въпрос с институция, **да имате нужда от адвокат** и да нямаете средства да го заплатите. Например, ако институцията не ви признае право на инвалидна или старческа пенсия, ако отхвърли заявлението ви за добавка за грижи, ако ви изключи от регистъра на търсещите работа и др. В такъв случай можете да поискате от Чешката адвокатска камара да ви бъде назначен адвокат бесплатно.

Как да постъпя, ако се нуждая от бесплатна помощ от адвокат за контакт с властите?

1 Поискайте от Чешката адвокатска камара да ви бъде назначен адвокат **бесплатно**.

Заявлението се подава с **формуляр**, който ще намерите на уеб сайта на Чешката адвокатска камара. Има отделно формуляр за физически лица и за юридически лица.

2 Чешката адвокатска камара ще ви назначи адвокат, чието възнаграждение се заплаща от държавата:

- особено ако сте **без имущество, без редовни доходи или с доход на границата на жизнения минимум и нямаете средства за адвокат**. Камарата подробно проверява вашата ситуация и оценява по-специално дали наистина не можете да работите и да печелите или по друг начин да осигурите повече средства (хора с увреждания, пенсионери и др.),

дали не можете да продадете нещо или отدادете под наем и т.н. Отчита също вашите дългове (включително издръжка) и обичайните ви разходи. Оценяват се всички ваши доходи и имущество, както и доходите и имуществото на всички лица, които живеят с вас в едно домакинство;

- ако не искате нещо, което няма смисъл (не става дума за „очевидно безпочвено упражняване или защита на право“ — например ако бихте поискали нещо явно противозаконно или ако очевидно сте пропуснали срока и т.н.); и
- ако не злоупотребявате с правото си – по същество става дума за това дали действате честно.

Чешката адвокатска камара ще ви напише как точно ще ви представлява адвокатът. Може да определи при какви условия.

Ако финансовото ви състояние **се подобри**, например намерите работа или наследите имущество, **трябва незабавно да уведомите Чешката адвокатска камара**. Чешката адвокатска камара ще отмени безплатното правно представителство и от този момент нататък ще плащате на адвоката си сами.

Ако Чешката адвокатска камара установи, че сте предоставили в заявлението **неточни или неверни данни**, ще отмени вашето безплатно правно представителство **и ще трябва да заплатите на адвоката от самото начало**.

Как да постъпя, ако ми е необходим адвокат за подаване на конституционна жалба?

Жалба до Конституционния съд може да подадете **само след като не сте успели да постигнете резултат другаде** (в институциите или съдилищата на всички нива, до които можете да стигнете чрез обжалване, апелация или касационна жалба) **и само ако институция или съд са нарушили ваше основно право или свобода** (Конституционният съд не разглежда други нарушения). Тези случаи са сложни, поради това законът изисква да имате адвокат пред Конституционния съд. Подробна информация ще намерите на уеб сайта на Конституционния съд [Ръководство за производство по конституционна жалба](#).

Ако желаете да подадете конституционна жалба и нямаете средства за адвокат, процедурата е същата, както при искане към Чешката адвокатска камара за назначаване на адвокат за представителство пред институция (вижте по-горе на тази страница).

Правна помощ в съда

Ако водите съдебно дело или искате да заведете такова и имате нужда от адвокат, но нямаете средства да го заплатите, можете да поискате от съда адвокат безплатно или срещу намалено възнаграждение.

Например водите дело със съсед, работодател, продавач на некачествена стока, доставчик на газ, транспортно предприятие, спорите с роднини за наследство и др. Или се развеждате и водите дело за родителски права или за имущество, или искате да съдите институции, които не са ви издали строително разрешение, не са ви признали социални помощи, не са ви издали удостоверение за лице с увреждане, изключили са ви от регистъра на търсещите работа, не са ви признали право на инвалидна или старческа пенсия.

Какво да направя, за да получа адвокат в съда срещу по-ниска такса или бесплатно?

- 1 Поискайте от съда, в който водите дело или искате да заведете такова, [да ви бъде назначен правен представител бесплатно](#).

Обяснете на съда, че вашият случай е правно сложен и имате нужда от адвокат за защита на правата си.

- 2 Съдът ще ви изпрати [формулар](#) за попълване, в който трябва подробно да опишете финансовото си състояние и имущественото си положение: какви доходи имате, колко пари притежавате, какви дългове имате, какво имущество притежавате (например къща, апартамент, автомобил и др.).

Внимание! Ако на по-късен етап финансовото ви състояние се подобри (например намерите работа или наследите пари или имот), съдът ще отмени бесплатния правен представител и ще трябва сами да плащате на адвоката си.

- 3 Съдът ще ви назначи правен представител, ако

- прецени, че не можете сами да се защитавате в съда и ви е нужен адвокат,
- установи, че нямате средства за адвокат, и
- имате поне минимален шанс да спечелите делото. Това означава, че не искате например нещо явно противозаконно или не сте пропуснали крайния срок за подаване на иска (не е „погасен по давност“) и т.н.

Съдът ще ви назначи конкретен правен представител (обикновено адвокат). Ако Вие вече сте избрали адвокат и предложите неговото име, съдът може да ви назначи именно него. Ако не го направи, е длъжен да обясни причината в решението си.

Назначеният адвокат ще работи за вас [бесплатно или срещу намалено възнаграждение](#).

Ако **съдът не ви назначи** правен представител, можете [да подадете жалба до по-горна съдебна инстанция](#).

Ако след вашата жалба и по-горният съд не ви назначи правен представител и същевременно поне двама адвокати, към които сте се обърнали, са отказали да ви помогнат, можете да се обърнете към [Чешката адвокатска камара](#). Процедурата е същата, както когато искате назначаване на адвокат за представителство пред институция [вижте [Правна помощ пред институции \(и пред Конституционния съд\)](#)]. Освен това трябва да докажете, че поне двама адвокати вече са отказали да ви помогнат.

Ако сте обвинени в извършване на престъпление и полицията или прокуратурата водят разследване срещу вас или ако сте били обвинени пред съда, може да имате нужда от защитник. Защитникът винаги е адвокат.

Процедурата е различна в случаите, когато:

- трябва да имате защитник (т.нар. необходима защита), и
- искате да имате защитник, но това не е задължително.

Кога трябва да имам защитник (т.нар. необходима защита)? Такъв защитник безплатен ли е?

Трябва да имате защитник, например ако сте в арест, в затвора, ако ви грози лишаване от свобода за най-малко 5 години, ако сте ограничен в правоспособността си, ако сте непълнолетни или ако съдът или прокурорът преценят, че това е необходимо, и др. Съдът ще ви уведоми, че се нуждаете от защитник и ще ви покани сами да изберете адвокат. Ако не го направите, ще ви бъде назначен защитник.

В този случай защитникът е безплатен за вас — държавата го заплаща.

Ако обаче не успеете (съдът ви осъди, жалбата или искането за възстановяване на делото не бъдат уважени), съдът може да ви задължи сами да заплатите на защитника. Ако съдът обаче прецени, че нямаете средства за адвокат, няма да се налага да го плащате.

Как да постъпя, ако искам защитник, но нямам пари да му платя?

1 **Поискайте от съда** (ако още не сте обвинен/а от прокурора) **да ви предостави защитник безплатно или на намалена такса.**

В молбата трябва да посочите и докажете, че нямаете средства за адвокат.

2 Ако съдът прецени, че нямаете средства, ще удовлетвори молбата ви. Назначеният адвокат ще работи за вас **безплатно или срещу намалена такса.**

3 **Изберете свой защитник** или помолете съда да ви назначи такъв.

! Ако съдът **не удовлетвори** молбата ви, можете **да подадете жалба, която има отлагащ ефект**. Ако и по-горният съд не удовлетвори молбата ви и същевременно поне двама адвокати, към които сте се обърнали, са отказали да ви помогнат, можете да се обърнете към Чешката адвокатска камара. Процедурата е същата, както когато искате назначаване на адвокат за представителство пред институция [вижте Правна помощ пред институции (и пред Конституционния съд)]. Освен това трябва да докажете, че поне двама адвокати вече са отказали да ви помогнат.